

Co předat dětem?

Dětem, pokud nemluvíme o hmotných statcích, můžeme předat jediné to, co ony budou ochotny od nás převzít. Určitě to nebudou informace, data, znalosti, které my považujeme za důležité. Na rozdíl od naší generace si je dovedou již dnes snadno a rychle najít. Navíc, osnovy ve školách jsou odlišné a pro svůj život budou potřebovat jiné znalosti, než mají generace předcházející. Stačí se podívat na testy školních znalostí či otázky v různých kvízech, které ještě najdeme v přílohách na sobotu u časopisů zapomenutých někde na půdě. Dnešní mladí lidé nejsou nevzdělaní, tak je nepodceňujeme a pouze přijímáme, že mají obzor odlišný od toho našeho. Neodsuzujeme je pro to! Jsou a budou jiní. Proto je možné a důležité předávat dětem především postoje, názory, etické hodnoty, mravní postoje, případně doplňovat o naše osobní zkušenosti – ale nevnucovat jim to, jen konstatovat. Předávat morální postoje a morální hodnocení se ale nemá dělat přímým poučováním, moralizováním a napomínáním, či dokonce zesměšňováním, ale prostě tím, že sami to či ono děláme či neděláme.

Ani já sama jsem vždy nepostupovala a nejednala dle toho, co zde píšu, ale snažila jsem se. Věřím, že i tuto snahu moje děti pochopily. Tak například v naší rodině se vždy dodržovalo, že nic si člověk nemá kupovat na dluh, protože z toho nebude mít tu pravou radost. „Až si na to vyděláš, pak si rozmysli, co všechno musíš zaplatit, a teprve z toho, co zbude, utrácet!“ Když chceš něco dát, darovat, nedrž to příliš pevně v ruce. Dar nesvírej, a když ho dáš, pak to nikdy druhému nepřipomínej a nevyčítej. Přitom to nebyly jen slogany, pouhé věty, ale spíše chování rodičů, které jsem přejímala, stejně jako výroky typu „neplač nad rozlítým mlékem“. Když se s něčím již nedá nic dělat, tak se dívejme dál a pokračujme. Dodnes nezapomenu zvláštní formulaci, kterou mne maminka nabádala k odvaze: „Hlavu ti neutrhnu a ostatní vydržíš“, říkala. „Snažila ses, třeba se ti to povede.“ Dodnes se těmito slovy řídím. Když jsem již pro nějakou věc udělala vše, co bylo v mých silách (ať již se jednalo o učení se, zkoušky, závody, napravení něčeho, co se nepovedlo, rozchod s partnerem, pomoc druhému), věděla jsem, že rodiče to ocení, i když výsledek nebude nejlepší. Nezklamala jsem je proto, ani když jsem neměla úspěch. Oceňovali moji snahu. Dnes již tu dávno, dávno nejsou, já sama jsem babičkou šesti vnuků – tedy tří vnuků a tří vnuček, ale dle těchto zásad se řídím, předávám je do další generace, tedy snažím se je předávat.

Taktéž můžeme svým dětem a vnukům předávat třeba i způsoby, jak řešit konflikty. Hádáním se, nebo diskuzí? A když mne ten druhý přesvědčí, nebudu to chápat jako prohru? Přesvědčil mne. Dodnes si poznamenávám, jaké jsou či já mám argumenty pro a jaké proti. Někdy si poznamenám, jak se mi moje původní argumentace změnila. Také je možné dětem předávat určitý přístup k práci, tedy i hodnotám. Nejen slovy, ale jednáním. Ony vidí, i bez našich řečí, zda využívám různých chviliek k nějaké činnosti, nebo zda jen tak chodím po bytě a nic nedělám. Nemusím dětem přece říkat, že by měly ve volném čase číst, ale spíše se jich zeptat, co čtou, co právě studují, na čem pracují. Případně jim nabídnout knihu, trochu o ní vyprávět a pak se zeptat, zda se na ni také chtějí podívat. Předávat se dá i vkus. V oblečení třeba tím, zda je praktické, nebo jen excentrické, jak a co je vhodné kombinovat a kam si určité oblečení vzít. Předávat je možné i způsob trávení volného času. Společně se dívat na dobrý pořad v televizi a komentovat ho. Nahlas. Bude je to třeba trochu vyrušovat, ale je možné, že je vtáhneme do diskuze, nebo budou alespoň znát názory svých rodičů. Zvyknou si sdělovat svůj názor, budou ho vyžadovat i od ostatních a perspektivně si najdou partnery a partnerky, od kterých budou očekávat něco obdobného.

Jiřina Šiklová

prof. PhDr. Jiřina Šiklová, CSc.

Filozofická fakulta UK

Klimentská 17, 110 00 Praha 1

jirina.siklova@ecn.cz
